

Højmessens fornyelse

Af Georg Klinting, organist og tidligere sognepræst

Trykt i Præsteforeningens Blad 12. februar 2016

Højmassen er folkekirkens fornemste gudstjenesteform. Men den lider af en iltmangel, som langsomt er ved at tage livet af den. Med pedantisk grundighed har de ansvarlige biskopper bag ordningen nemlig låst liturgien fast ud i mindste detalje, således at præsternes spillerum for liturgisk kreativitet er reduceret til et minimum.

Jeg efterlyser *en ny højmesseordning, der tildeler præsten det suveræne ansvar for liturgiens forberedelse og udførelse*. Mit udgangspunkt er den elementære betragtning, at præsten skal kunne stå inde for hvert ord, hun eller han tager i sin mund – ikke kun fra prædikestolen, men også fra alteret. Menigheden har en indlysende ret til at forvente, at det er ordentlige bønner, der bedes. Bønner skal ikke bedes, bare fordi de står i en autoriseret bog, men fordi præsten finder det magtpåliggende at bede om det, der bedes om. Tilsvarende skal bibelske læsninger ikke læses, bare fordi de står i alterbogen, men fordi de er et brugbart og nødvendigt afsæt for forkyndelsen den pågældende dag. Ingen tekst skal læses uden et klart sigte.

Vejen frem er for mig at se, at den autoriserede alterbog ikke længere skal være bindende forskrift, men have vejledende status. Præsten skal med andre ord have frihed til at vælge alternative bønner og bibeltekster til højmassen uden at spørge biskop og menighedsråd om lov.

Kan præster administrere en sådan frihed? – Selvfølgelig kan de det. Når de kan klare at vælge salmer til gudstjenesten, kan de også klare at vælge bønnen og læsningerne. I praksis vil præsten jo altid skulle tage udgangspunkt i det forhåndenværende liturgiske materiale, herunder ikke mindst den autoriserede alterbog. Men nye tekster og bønner kan komme til, hvilket jo så vil give menigheden anledning til at lytte med fornyet opmærksomhed til gudstjenestens bønner og læsninger. Nogen liturgisk paladsrevolution står dog ikke lige for. Liturgisk fornyelse kræver både tid og kræfter. Frihed er bare en afgørende forudsætning.

Med hensyn til liturgiens udførelse bør to ting tilgodeses. Det ene er, at præsten straks ved gudstjenestens start skal træde i karakter som liturgiens leder. Præsten skal selvfølgelig ikke agere 'studievært', men er qua liturgisk leder den nærmeste til at åbne gudstjenesten med et par ord om dagens tema og måske tillige et par praktiske bemærkninger om gangen i gudstjenesten. Nogle steder gør præsten da også allerede noget i den retning, men præstens liturgiske intro bør indskrives i en kommende højmesseordning.

Det andet forhold omkring liturgiens udførelse er, at præsten skal aflastes fra rollen som den, der har ansvar for at få kirkegængerne til at rejse sig 'de rigtige steder' i liturgien. Det burde ikke være nødvendigt, at præster op til flere gange under gudstjenesten siger „Lad os rejse os ...“ Disse lad-os-rejse-os-kommandoer skyldes selvfølgelig ikke nogen speciel iver efter at kommandere, men er affødt af alterbogens pedantiske rejse-sig-op-anvisninger.

At rejse sig op på kommando er ret beset en selvmodsigende form for ærbødighed. Alle rejse-sig-op-anvisninger bør derfor luges ud i den kommende højmesseordning. Formentlig rejser menigheden sig alligevel spontant ved den aronitiske velsignelse. Det kan så være, at folk bliver siddende under tekstlæsningerne, men hvad skade gør det? – Ingen, nærmest tværtimod! Og måske kan folk så ligefrem få lyst til at stå op, når der skal synges!

Til sidst et par hjertesuk i forbindelse med nadveren. Det er en teologisk fejl, at nadvergæster skal indtage nadveren knælende. At knæle er fint ved skriftemålet, men nadveren er ikke et skriftemål. Lad os derfor få indført stående nadver. I hvert fald som en legitim valgmulighed. I øvrigt burde man genoverveje liturgikommissionens forslag om tavs uddeling. De gængse uddelingsord savner en klar pointe.

Biskopperne sidder på den liturgisk nøglemagt i folkekirken. De har magten til at sætte en revision af højmissen i værk. Tiden må være moden.